

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

04074. Київ, Вишгородська, 19

Тел. 430-02-60, 430-43-90

e-mail: nenc@nenc.gov.ua

«10» листопада 2023 р.

№277

Директорам закладів позашкільної
освіти
Директорам закладів загальної
середньої освіти

Про запровадження педагогіки
партнерства «Краще разом»

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України направляє для ознайомлення і використання в роботі інформаційно-методичний матеріал «Педагогіка партнерства «Краще разом».

Матеріал розкриває питання організаційних форм роботи із батьками здобувачів освіти, значення співпраці закладу позашкільної освіти із сім'єю.

Додаток до листа НЕНЦ на 6 ст.

Директор

Володимир ВЕРБИЦЬКИЙ

Проект педагогіки партнерства «Краще разом»

Педагогіка партнерства. Що це?

Ухвалення концепції Нової української школи перенесло поняття «педагогіка партнерства» зі світоглядних обширів у нормативну площину.

В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими односторонніми, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

Основні принципи цього підходу:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);
- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Це – критерій, за яким можна оцінювати якість освітнього процесу, а також новий інструментарій навчання менеджменту.

«Чому сьогодні актуально?»

Як повернути дітей до українського позашкільного освітнього контексту? Як подолати освітні втрати в позашкільній еколого-натуралістичній, біологічній освіті? Як допомогти дитині справитися із стресом? Як допомогти сім'ям ВПО? Як?

Батьки — ключові партнери позашкільної освіти. Зростає роль батьків в освітньому процесі — але чи готові вони?

На вирішення цих ключових питань направлений проект НЕНЦ «Краще разом».

«Сім'я – партнер закладу позашкільної освіти? Так!»

Запорукою успішної навчальної та виховної роботи в закладі позашкільної освіти є ніщо інше, як співпраця керівника творчого учнівського об'єднання з батьками, адже родина впливала і продовжує чинити значний вплив на процес розвитку особистості здобувача освіти, а отже, зробити батьків

активними учасниками педагогічного процесу – це важливе й відповідальне завдання педагога та закладу позашкільної освіти загалом.

Сім'я є найважливішим компонентом мікросередовища, незамінним соціальним інститутом розвитку дитини, де відбувається процес її соціалізації, закладаються основи моральності і світогляду, ціннісно-мотиваційної сфери особистості. Мета виховання дитини єдина і для сім'ї, і для закладу позашкільної освіти як виразника інтересів суспільства в галузі виховання підростаючих поколінь. Тому потрібно орієнтуватися не на спільні зусилля ЗПО і сім'ї у вихованні дітей, а на їхню *виховну співпрацю* у цьому процесі. Його здійснення передбачає односпрямовану взаємодію у взаємозалежній діяльності в системі стосунків батьків і педагогів.

Сім'я є традиційно головним інститутом виховання. Те, що дитина в дитячі роки набуває в сім'ї, вона зберігає протягом усього подальшого життя. Важливість сім'ї як інституту виховання обумовлена тим, що в ній дитина знаходиться протягом значної частини свого життя, і за тривалістю свого впливу на особистість жоден з інститутів виховання не може зрівнятися з сім'єю.

Головна мета виховання в українській родині – формування в дитини національної свідомості, моральних цінностей, любові до рідного краю, свого народу, шанобливого ставлення до традицій, звичаїв, обрядів. Здається, цілком імовірним, що завдання батьків – навчити дитину бути людиною, виховати в ній доброту, милосердя, красу взаємин, терпіння, прищеплювати загальноприйняті в суспільстві моральні норми, форми поведінки.

У зв'язку з особливою виховною роллю родини виникає питання про те, як зробити так, щоб максимізувати позитивний і звести до мінімуму негативний вплив сім'ї на виховання дитини.

У Законі України «Про освіту» наголошено, що виховні та навчальні заклади повинні забезпечити пріоритетний розвиток високої моральності, духовності у формуванні громадських рис особистості, тобто в суспільстві постала потреба виховання громадянина освіченого, активного, морально стійкого, духовно багатого.

У Концепції сімейного виховання в системі освіти України «Щаслива родина» на 2012–2021 роки (Концепція сімейного виховання в системі освіти України «Щаслива родина», 2012) акцентовано, що соціальний інститут сім'ї є основним у суспільстві, він формує наступні покоління та виховує гідну зміну, що забезпечуватиме розвиток та процвітання як громадянина, так і всієї держави. За своєю природою та призначенням сім'я – союзник суспільства у вирішенні його проблем, утвердженні моральних устоїв і соціалізації дітей, розвитку культури та економіки. Саме тому суспільство зацікавлене у фізично й морально здоровій сім'ї, здатній реалізувати свій соціальний потенціал, забезпечити не лише власне виживання, а й розвиток.

Говорячи про заклад позашкільної освіти, батьки, як правило, говорять про керівника творчого учнівського об'єднання. Саме він забезпечує тісний контакт із батьками учнів, допомагає батькам вирішувати проблеми, що

виникають у вихованні дітей; взаємодіє з іншими учасниками освітнього процесу.

Зміст співпраці керівника творчого учнівського об'єднання з батьками включає три основних напрями: психолого-педагогічна освіта батьків, залучення батьків до освітнього процесу і участі в управлінні ЗПО.

Участь батьків в освіті дитини, відповідальність за її навчальний прогрес і добробут є не тільки їхнім правом, а й обов'язком. Батьки мають розділяти із закладом позашкільної освіти відповідальність за якість освіти.

«Як залучати батьків до співпраці із ЗПО?»

Організаційні форми роботи з батьками систематизовано відповідно до мети і завдань взаємодії.

Організаційні форми роботи з батьками

Організаційні форми взаємодії з батьками	Цілі і завдання взаємодії
Батьківська конференція (збори)	Забезпечення балансу інтересів, прав та обов'язків учнів, батьків (родин) та працівників ЗПО
Батьківська рада (комітет, комісія) з різним функціональним наповненням: керівне, опікунське, дорадче, погодження, сприяння	Залучення до управління ЗПО: від обговорення навчальних програм до вирішення фінансових питань
Фахові робочі групи (педагогів ЗПО певного фаху, а також представники батьків та представники здобувачів освіти з дорадчим голосом)	Узгодження навчальних планів, дидактичних матеріалів, умов апробації нових методик; результатів навчання
Фонд фінансової підтримки (за умови добровільності участі зацікавлених батьків, педагогів та учнів)	Підтримка організації та проведення організаційно-масових заходів, екскурсійна діяльність, ремонт у приміщеннях, підвищення кваліфікації педагогів, навчання батьків, забезпечення ЗПО начальними матеріалами тощо
Батьківські збори	Демонстрація досягнень учнів (виставки, фестивалі; інші результати діяльності, зокрема проектної)

Майстер-класи та тренінги для батьків	Підвищення рівня педагогічної обізнаності батьків та їхня психологічна підтримка, профілактика негативних соціальних явищ
Інформаційно-консультативні сімейні центри	Психолого-педагогічна підтримка сім'ї, профілактика негативних явищ
Створення сімейних спілок за інтересами або проблемами (діти з інвалідністю, проблеми мовлення тощо)	Взаємодопомога, громадська кооперація
Індивідуальні зустрічі (консультації) з батьками за участі дитини	Планування індивідуальної траєкторії навчання на рік, її корекція, аналіз підсумків навчання
Інформування батьків за допомогою медіа-засобів (бюлетені, інформація на сайті)	Донесення важливої інформації щодо навчального процесу
Єдиний позашкільний онлайн простір, що акумулює всю інформацію про дитину, з доступом співробітників ЗПО та батьків	Інтеграція важливої інформації про навчання та розвиток учня, відкритий доступ до цієї інформації освітян та батьків
Батьківські онлайн-чати	Обговорення планів, творчих завдань, дослідницької, проєктної роботи, інформування щодо присутності
Батьки-волонтери на заняттях	Допомога керівнику творчого учнівського об'єднання у взаємодії з гуртком
Батьки-волонтери (бібліотека, екскурсії, толоки, акції тощо)	Допомога батьків у формуванні колективу
Спільні заходи, що стимулюють пізнавальну діяльність родини (ігри, конкурси, вікторини, вечори тощо)	Стимулювання пізнавальної активності родини, оптимізація родинної взаємодії та партнерства зі ЗПО
Запрошення родини учнів на заняття	Традиції родини та ЗПО, очікування від навчання

«Батьки і НЕНЦ»

В умовах війни освіта юного покоління набуває особливого значення, оскільки забезпечує набування молоддю нових знань, формування особистісних цінностей, впливає на створення сучасного світогляду, а також підтримує, відволікає дітей та дорослих від травматичних подій та гнітючих спогадів.

Тому педагоги НЕНЦ проводять не лише освітню, але й також просвітницьку, громадську діяльність, надають психологічну підтримку та організують цікаве дозвілля для дітей, які вимушено покинули свої домівки.

Для організації та проведення освітньої діяльності із дітьми та учнівською молоддю НЕНЦ має відповідну матеріально-технічну базу: агрономічний, зоолого-тваринницький та квітково-декоративний комплекси, обсерваторія, дендропарк «Юннатівський», Народний музей хліба, Всеукраїнський профільний табір оздоровлення та відпочинку «Юннат».

Дослідницька робота на навчально-дослідній земельній ділянці НЕНЦ спрямована на вивчення агротехніки вирощування сільськогосподарських культур, набуття умінь і навичок вирощування овочевих, польових, квітково-декоративних рослин та ін. Педагоги НЕНЦ разом із дітьми та їхніми батьками реалізують низку науково-дослідницьких проєктів на НДЗД.

В рамках освітнього проєкту «НЕНЦ – місце сили» (проєкт освітньої безбар'єрності) на території НЕНЦ створені окремі локації: «Трояндовий сад», «Лавандова галявина», «Контактний зоопарк», «Майстерня народних ремесел», «Дендропарк», «Озеро бажань», «Народний музей хліба», «Зимовий сад», «Куточок живої природи», «Арена спортивних досягнень», «Я і книга».

В арсеналі проведення для відвідувачів:

1. різноманітна екскурсійна програма;
2. тематичні майстер-класи (для різної вікової категорії із залученням батьків);
3. відеолекторії;
4. практична природоохоронна діяльність (екологічна толока, природоохоронні акції, екологічне волонтерство тощо);
5. експериментальні дослідження (учасники можуть провести найпростіші експериментальні дослідження і доторкнутися до великої науки);
6. спортивні змагання\вправи;
7. ознайомлення із цікавими літературними виданнями;
8. різноманітні конкурси та інші заходи.

На базі НЕНЦ цілий рік працює контактний зоопарк, де діти разом з батьками проходять анімалотерапію. Відвідувачі можуть безпосередньо взаємодіяти з тваринами. Відмінністю контактного зоопарку від традиційного зоопарку є те, що тут дозволено доторкатися до тварин, годувати їх і навіть тримати на руках або взаємодіяти з ними під наглядом працівників.

Користується популярністю «Родинна педагогіка» на базі Школи народних ремесел. Діти разом із батьками займаються лозоплетінням, гончарством, декоративним розписом, плетінням з рогозу і соломи, писанкарством, бісероплетінням та різьбленням по дереву.

Окрема лінія — навчання батьків, яке не є безпосереднім обов'язком ЗПО, але значною мірою покращує партнерську взаємодію ЗПО з родинами учнів.

Для організації навчання батьків НЕНЦ запровадив проєкт *«Центр отримання додаткових навичок для дорослих при закладах позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю»*.

Навчання батьків учнів проводиться через організацію проведення курсів, тренінгів, майстер-класів, творчих занять тощо.

Популярні напрями навчання в Центрі: виноградарство, народні ремесла, ландшафтний дизайн та флористика, садово-паркове мистецтво тощо. Також можуть бути організовані різноманітні майстер-класи.

«Що ми очікуємо?»

По-перше, створення атмосфери, в якій найкраще розкривається потенціал кожного здобувача позашкільної освіти (НЕНЦ), формується його ініціативність і креативність. А це – один із ключових активів сучасного світу.

По-друге, партнерство із батьками задовольняє потребу в значимості і приналежності та зменшує рівень стресу, що, зрештою, допомагає інтелекту працювати ефективніше. Ми вважаємо, що це є антистресовою системою адаптації до нинішніх умов.

По-третє, такий формат стосунків найкраще готує молодих людей до професійної діяльності і ролі активного громадянина у зовнішньому світі.

Тісний взаємозв'язок педагога з батьками учнів підвищує рівень навчальних досягнень учнів, рівень взаємодопомоги в навчально-виховному процесі.

Таким чином, ефективність усієї виховної системи закладу позашкільної освіти забезпечується насамперед взаємодією педагогів з батьками учнів, утвердження батьків, усіх дорослих членів родини як суб'єктів цілісного виховного процесу, формуванням у них установки на самостійну творчу діяльність шляхом упровадження активних форм, передових технологій і методик психолого-педагогічної просвіти.

Тому педагогам закладів позашкільної освіти варто ділитися з батьками своїх вихованців корисними навчальними матеріалами, частіше обговорювати успіхи та труднощі дітей, радитися про рішення. Вирішити питання можна через: створення єдиної цифрової платформи, використання готових відеоматеріалів для поширення батькам тощо.

Тобто ключем до повернення дітей до українського освітнього позашкільного контексту є першочергова робота з батьківством, яке є дотичним і до дітей, і до педагогів.